

TMMOB Sanayi Kongresi 2007

14-15 Aralık 2007 - Ankara

DÜZENLEME KURULU

Mehmet SOĞANCI	TMMOB		
Hakan GÜNAY	TMMOB		
Burçak KARAMAN UYSAL	Çevre	MO	
Kemal ULUSALER	Elektrik	MO	
Utkan GÜNEŞ	Metalurji	MO	
A. Uğur GÖNÜLANAN	Jeofizik	MO	
Nadir AVŞAROĞLU	Maden	MO	
Reyhan EKİCİ	Peyzaj	MO	
Mihriban AKYOL	Tekstil	MO	
Birol GÜNER	HK	MO	
Fikret OKANT	Gıda	MO	
Ersin GIRBALAR	Jeoloji	MO	
Hasan KÜÇÜK	Kimya	MO	
D. Galip KILINÇ	İnşaat	MO	
Abdi KÜKNER	Gemi	MO	
Emin KORAMAZ	MMO	Merkez	
Nergis BİLGİN	MMO	Merkez	
Ali Ekber ÇAKAR	MMO	Merkez	
Ahmet ENİŞ	MMO	Merkez	
Tahsin AKBABA	MMO	Merkez	
Baki ÇINAR	MMO	Merkez	
Hünkar KARAMAN	MMO	Merkez	
Mustafa YAZICI	MMO	Merkez	
Bünyamin AYDIN	MMO	Merkez	
Osman TEZGİDEN	MMO	Merkez	
Barış LEVENT	MMO	Merkez	
Şuayip YALMAN	MMO	Merkez	
Varlık ÖZERCİYES	MMO	Merkez	
Bedri TEKİN	MMO	Merkez	
M.Selçuk GÖNDERMEZ	MMO	Adana	Şube
S. Melih ŞAHİN	MMO	Ankara	Şube
Nedret YAYLA	MMO	Bursa	Şube
Hakan SUBAŞI	MMO	Diyarbakır	Şube
Ahmet DERELİ	MMO	Edirne	Şube
R. Erhan KUTLU	MMO	Eskişehir	Şube
Ali PERİ	MMO	Gaziantep	Şube
Tevfik PEKER	MMO	İstanbul	Şube
Mehmet ÖZSAKARYA	MMO	İzmir	Şube
Mustafa İLBAŞ	MMO	Kayseri	Şube
Çınar ULUSOY	MMO	Kocaeli	Şube

İsmail ÖZKARAKAYA	MMO	Konya	Şube
Serdar ERKAN	MMO	Mersin	Şube
Kadir GÜRKAN	MMO	Samsun	Şube
Ayhan SÜRMEK	MMO	Trabzon	Şube
Atif METE	MMO	Zonguldak	Şube

YÜRÜTME KURULU

Ali Ekber ÇAKAR	MMO
S. Melih ŞAHİN	MMO
Yavuz BAYÜLKEN	MMO
Yunus YENER	MMO
Ercüment Ş. ÇERVATOĞLU	MMO
Osman SERTER	MMO
Diğer METE	MMO
Emin UYSAL	MMO
Orhan ÖRÜCÜ	EMO
Nadir AVŞAROĞLU	MAD.MO

ETKİNLİK SEKRETERİ

Emin G. UYSAL Merkez

Yazışma Adresi

Sümer 2 Sok. 36/1-A Demirtepe ANKARA

Tel : (312) 231 31 59

Faks : (312) 231 31 65

e-posta : sanayikongresi@mmo.org.tr

web :<http://sanayikongresi.mmo.org.tr>

AMAÇ

Geleneksel olarak iki yılda bir düzenlenen TMMOB Sanayi Kongresi'nin bu dönemki başlığı, "Geçmişten Geleceğe SANAYİLEŞME, PLANLAMA ve KALKINMA Türkiye İçin Model Önerileri" olarak belirlenmiştir.

TMMOB Sanayi Kongresi 2005'te, "Sanayileşme, İstihdam, Refah" başlığı altında ülkenin çıkarları doğrultusunda sanayileşme kavramı yeniden değerlendirilerek, refah ve istihdam ile bütünleştirilerek tüm boyutlarıyla tartışmaya açılarak, çözümler önerilmiştir.

Bu Kongrede amaç: ülkemiz sanayi yapısının dünü, bugünü ve geleceği incelenerek nasıl bir planlanma ve kalkınmanın gerektiğinin, ülke ve halk çıkarları doğrultusunda kamusal planlamanın önemini ortaya koymak, bu doğrultuda çözümler üretmek ve alternatif model önerileri ortaya koymaktır.

Ülkemiz, sanayisi dışa bağımlı, yabancı tahakkümünün derinleştiği bir süreçten geçmektedir. Her geçen gün yatırımlar giderek azalmakta, özelleştirmeler hızlanmakta, üretim azalmakta, cari açık artmakta, Ülkemiz çarpık bir sanayi yapısına mahkum edilmektedir.

Sanayimizin bugünü, geleceğini anlamak ve alternatif bir projeksiyon tutmak ancak geçmiş sanayileşme evrimini irdelemekle mümkündür. Bu nedenle sanayi sürecinin tarihsel perspektif kapsamında incelenmesi, hangi noktadan bugünlere gelindiğinin ortaya konması, sektörel değişimlerin, sanayi yatırımlarının değişim sürecinin anlaşılması açısından önemli bir işlev görecektir. Bu kapsamda TMMOB Sanayi Kongrelerinde Önerilenler ve Sanayide Gerçekleşenler oturumu ile bu konu masaya yatırılacaktır.

Türkiye'de reel sanayinin ve sürdürülebilir alternatif bir sanayi modelinin ortaya konması ve bu doğrultuda öneriler geliştirilmesi gerekmektedir. bu doğrultuda planlama olgusu ve ülke deneyimleri çerçevesinde: ülke örnekleri ile sanayide planlama olgusu, pazar ekonomisi ve sanayileşme konuları irdelenecek, ülke deneyimleri neoliberal politikalara alternatif konusunda ise alan çalışması yapılacaktır.

Sanayi katma değerini, ekonominin tüm sektörleriyle dengeli bir biçimde artırarak yüksek katma değerli ürünleri ihraç edebilecek alt sektör ve teknolojilerin neler olduğu, bu teknolojilerin kullanımı ve rekabet gücünün irdelenmesi kalkınma ve sanayileşmenin önemli yapıtaşlarıdır. Bu kapsamda, Yüksek Teknoloji Kullanımı ve Teknoloji Politikaları başlığında: teknoloji politikalarını etkileyen yeni ve kritik gelişmeler, kriptolojideki gelişmeler, enerji ve çevre alanındaki gelişmeler, kurumsal üniversite-sanayi işbirliği ve bir örnek uygulama, sanayi sektörlerinde yüksek katma değerli ürünler ve teknoloji kullanımı, Türkiye'de teknoloji politikaları, uluslararası üretim ağları konuları incelenecektir.

Ayrıca kapitalist küreselleşme süreci ele alınarak kalkınma ve planlama stratejileri, deneyimleri, teknolojik atılımlar ile sanayideki gelişmeler küresel ve ülke düzleminde irdelenecektir.

Son olarak forum oturumunda kongre sonuç bildirgesi taslağı üzerinde değerlendirmeler yapılacaktır.

PROGRAM

14 ARALIK 2007 CUMA – I. GÜN

AÇIŞ KONUŞMALAR

Emin KORAMAZ (MMO Yönetim Kurulu Başkanı)

Mehmet SOĞANCI (TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı)

Celal ASLAN (T.C. Sanayi ve Ticaret Genel Müdür Yardımcısı)

AÇILIŞ OTURUMU

Oturum Başkanı: Emin KORAMAZ (MMO Yönetim Kurulu Başkanı)

Planlama Olgusu

Prof. Dr. Korkut BORATAV (İktisatçı)

I. OTURUM : Sanayideki Gelişmelerin Küresel Düzeyde Analizi

Oturum Başkanı: Kemal ULUSALER (EMO Yönetim Kurulu Başkanı)

ULUSLARARASI DÜZEYDE SANAYİLEŞME OLGUSU

Ana Sanayiler ve Fason Üretim

Yrd. Doç. Dr. Berna Güler MÜFTÜOĞLU (Marmara Üniv. İ.İ.B.F. Çalışma Ekonomisi)

Gelişmiş Ülkelerde Küresel Rekabetin Fason Üretime Yansıması

Prof. Dr. M. Tuba ONGUN (Gazi Üniversitesi)

Sanayinin Küreselleşmesi ve Sanayileşmenin Sınırları

Doç. Dr. Cem SOMEL (ODTÜ İİBF İktisat Bölümü)

II. OTURUM: Sanayideki Gelişmelerin Küresel Düzeyde Analizi

Oturum Başkanı: Hasan KÜÇÜK (KMO Yönetim Kurulu Başkanı)

TÜRKİYE'DE DIŞ GİRDİ AĞIRLIKLI SANAYİLEŞME VE İHRACATA YÖNELİK SANAYİLEŞME

İmalat Sanayiinin Yeri ve AB'nin Konumu: 2000-2006

Mustafa SÖNMEZ (Araştırmacı, Yazar, İktisatçı)

İhracat'a Yönelik Büyüme Modeli

Prof. Dr. Sinan SÖNMEZ (Atılım Üniversitesi, İktisat Bölümü)

Gelişmekte Olan Ülkelerde ve Türkiye'de Doğrudan Yabancı Yatırım Hareketlerinde Kurumsal Değişkenlerin Rolü

Dr. Devrim DUMLUDAĞ (Marmara Üniv. İ.İ.B.F.)

Dr. Deniz ŞÜKRÜOĞLU (Marmara Üniv. İ.İ.B.F.)

III. OTURUM : TMMOB Sanayi Kongrelerinde Önerilenler ve Sanayide Gerçekleşenler (Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım)

Oturum Başkanı: Taner YÜZGEÇ (İMO Yönetim Kurulu Başkanı)

Rapor Sunumu: Yavuz BAYÜLKEN (Yürütme Kurulu Üyesi)

Özel Oturum:

S. Melih ŞAHİN (Yürütme Kurulu Üyesi)

Diñçer METE (Yürütme Kurulu Üyesi)

IV. OTURUM: Planlama Olgusu ve Ülke Deneyimleri

Oturum Başkanı: Mehmet TORUN (Maden MO Yönetim Kurulu Başkanı)

Ülke Deneyimleri Neoliberal Politikalara Alternatif (Alan Araştırması)

Mak. Yük. Müh. Cahit KÜTÜKOĞLU (MMO)

ÜLKE DENEYİMLERİ ÜZERİNE TARTIŞMALAR

İrlanda Bir Model Olabilir mi? :

Cemil ERTEM (İktisatçı, Yazar)

Meksika:

Aylin TOPAL (ODTÜ İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Böl.)

Arjantin:

O. Galip YALMAN (ODTÜ İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü)

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Planlı Kalkınma Deneyimi:

Altay ATLI (Bahçeşehir Üniversitesi, Asya-Pasifik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi)

Güney Kore:

Prof. Dr. Nesrin SUNGUR (Marmara Üniv. İktisat Bölümü)

Hindistan:

Yrd. Doç. Dr. Neşe ÇAPRAZ (İstanbul Üniv. Sos. Bil. Mes. Yüks. Okulu)

15 ARALIK 2007 CUMARTESİ – II. GÜN

V. OTURUM : Türkiye'nin Planlı Kalkınma Deneyimi ve Alternatifler

Oturum Başkanı: Ali Fahri ÖZTEN (HKMO Yönetim Kurulu Başkanı)

Sanayileşme ve Kalkınma Planları: Dönemsel Uygulamalar

Prof. Dr. Oktar TÜREL (ODTÜ İİBF İktisat Bölümü)

Türkiye'de Yatırım Teşvikleri ve Uygulama Sonuçları

Dr. Mehmet Yurdal ŞAHİN (Hazine Müsteşarlığı Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü Tarım ve Tarımsal Sanayi Daire Başkanı)

Türkiye'nin Sanayileşme Politikasının Tarıma Etkisi

Abdullah AYSU (Üretici Sendikaları Konfederasyonu)

KOBİ'ler için Stratejik İşbirliği Modeli Olarak Kümelenme Türkiye İçin Bir Model Olabilir mi?

Doç. Dr. Melih BAŞ (Mali Müşavir, Öğretim Üyesi)

Cemil ERTEM (İktisatçı, Yazar)

Planlamanın Sonu: 9. Kalkınma Planı

TMMOB

VI. OTURUM : Yüksek Teknoloji Kullanımı ve Teknoloji Politikaları**Oturum Başkanı:** Prof. Dr. Metin DURGUT (ODTÜ Fen Ed. Fak. Fizik Bölümü)**TEKNOLOJİ POLİTİKALARINI ETKİLEYEN YENİ VE KRİTİK GELİŞMELER****Kriptolojideki Gelişmeler :**

Prof. Dr. Ersan AKYILDIZ (ODTÜ Uygulamalı Mat. Ens. Bşk.)

Teknoloji Politikalarını Etkileyen Yeni ve Kritik Gelişmeler: Enerji ve Çevre Politikaları

Prof. Dr. Çağlar GÜVEN (ODTÜ End. Müh. Böl.)

Kurumsal Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Bir Örnek Uygulama: “Seramik Araştırma Merkezi”

Prof. Dr. Ferhat KARA (Anadolu Üniversitesi Müh. Fak.)

Türkiye’de Bilim ve Teknoloji Politikaları

Prof. Dr. Ergun TÜRKCAN (Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fak., İktisat Böl.)

Küresel Üretim Ağlarından Küresel İnovasyon Ağlarına Dönüşümün İçinde Olabilmek

Prof. Dr. Hacer ANSAL (Işık Üniv., Fen Edebiyat Fak. İnsan ve Toplum Bilimleri Böl.)

Umut EKMEKÇİ (İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü)

VII. OTURUM: Kapitalist Küreselleşme, Kalkınma, Planlama**Oturum Başkanı:** A. Uğur GÖNÜLALAN (Jeofizik MO Yönetim Kurulu Başkanı)**Günümüz Gerçeğinden Hareketle Geçmişe Bakmak (2006-1960):****Kalkınma mı Sermaye Birikimi mi?**

Prof. Dr. Fuat ERCAN (Marmara Üniversitesi İktisat Böl.)

Ş. Gürçağ TUNA (Marmara Üniv. İktisat Böl.)

Yrd. Doç. Dr. Melda ÖZTÜRK (On Dokuz Mayıs Üniv.)

Küreselleşme, Kalkınma ve Teknolojik Atılımlar

Prof. Dr. İzzettin ÖNDER (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümü)

Kalkınma Stratejilerinde Kamu ve Planlama

Doç. Dr. Aziz KONUKMAN (Gazi Üniv. İİBF İktisat Böl.)

Küresel Düzeyde Kalkınma ve Planlama

Prof. Dr. İşaya ÜŞÜR (Gazi Üniv. İİBF Ekonomi Böl.)

VIII. OTURUM : FORUM**Oturum Başkanı:** Yavuz BAYÜLKEN (Kongre Yürütme Kurulu Üyesi)**Sonuç Bildirgesi Taslağı Üzerine Tartışma ve Değerlendirme**

SONUÇ BİLDİRGESİ

TMMOB adına Makina Mühendisleri Odası sekretaryalığında düzenlenen TMMOB Sanayi Kongrelerinin on altıncısı, “Geçmişten Geleceğe Sanayileşme Planlama ve Kalkınma, Türkiye İçin Model Önerileri” temasıyla 14–15 Aralık 2007 tarihlerinde Ankara’da İMO Teoman Öztürk Toplantı Salonu’nda gerçekleştirilmiştir.

Açılış konuşmalarının ardından “Planlama Olgusu” konulu bir açılış oturumunun yapıldığı Kongrede 7 ayrı oturumda; “Sanayideki Gelişmelerin Küresel Düzeyde Analizi”, “TMMOB Sanayi Kongrelerinde Önerilenler ve Sanayide Gerçekleşenler (Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım)”, “Planlama Olgusu ile Ülke Deneyimleri”, “Türkiye’nin Planlı Kalkınma Deneyimi ve Alternatifleri”, “İleri Teknoloji Kullanımı ve Teknoloji Politikaları”, “Kapitalist Küreselleşme, Kalkınma, Planlama” ana başlıkları altında 24 bildiri sunumu yapılmış, son olarak da kongre değerlendirmesine ilişkin bir “Forum” düzenlenmiştir.

Makina Mühendisleri Odası, Kongremize iki rapor sunmuştur. Bunlardan biri “TMMOB Sanayi Kongrelerinde Önerilenler ve Sanayide Gerçekleşenler”in karşılaştırmalı bir sunumudur. Diğeri de “Ülke Örnekleri ile Kalkınma ve Sanayileşme Modelleri” Oda Raporudur. Raporların ilkinde Sanayi Kongrelerimizin önermeleri ile sanayideki uygulamalar arasındaki yakınlık ve mesafeler ile ülkemizin yakın dönem sanayi politikaları etrafındaki farklılaşan yönelimlerine göz atılmıştır. İkinci raporla da planlama, sanayileşme, kalkınmanın Arjantin’den Çin’e ve İrlanda’ya dek 14 farklı ülkeye ilişkin farklı örnekleri ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir.

TMMOB de Kongreye, “Planlamanın Sonu: 9. Kalkınma Planı” başlıklı rapor ile planlamada gelinen noktayı ilgili oturumda sunmuştur.

Bütün bu oturumlarda sunulan bildiriler ve yapılan konuşmalar ile forumda dile getirilen görüşlerden hareketle hazırlanan aşağıdaki Sonuç Bildirgesi kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

Küresel rekabetin alabildiğine hızlandığı, sıcak para dolaşımının olağanüstü boyutlara eriştiği, kâr, rant ve sömürüye odaklı bugünkü ortamda, Türkiye bu gelişmelerden etkilenen ülkelerin başında yer almaktadır. Bu da ekonomimizin kırılganlığını artırıp, dışa bağımlılığını pekiştirmektedir. Türkiye iç inisiyatifini kaybetmiş, ipleri küresel finans çevrelerine bırakmıştır.

Türkiye’nin tarihsel yapısı içinde sanayileşme ele alındığında, nereden nereye geldiğimiz daha net görülebilecektir.

1930’lu yıllarda başarılı olmuş Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı ile savaş koşulları nedeniyle uygulanamayan İkinci Plan hariç, yakın dönem Türkiye’inde planlamanın geçirdiği evrim, bugün benimsenen temel yönelimler ile sanayideki mevcut durum arasındaki bağlara ana hatları ile değinmek yararlı olacaktır.

İthal ikameci bir sermaye birikimi ve sanayileşme modelinin izlendiği planlı kalkınmanın 1963–1977 arasını kapsayan ilk üç döneminde, geniş çapta uygulanan “teşvik tedbirleri” ile yatırımlara kaynak aktarımı yapılmış, sanayi “lokomotif sektör” olarak belirlenmiş, ekonomik ve sosyal kalkınmanın birlikte gerçekleştirilmesi, hızlı bir büyüme ve sanayileşmeye öncelik verilmesi gibi uzun erimli hedefler belirlenmiştir.

1979–1984 dönemine ilişkin Dördüncü Plan ise ekonomik, politik krizler ve 1980’de benimsenen yeni

yönelim nedeniyle askıya alınmış veya durdurulmuştur. 24 Ocak 1980 kararı uyarınca, 1985–1989 dönemi Beşinci Kalkınma Planı'ndan itibaren Türkiye planlamada da serbest pazar ekonomisinin egemenliğine girmiş, planlamanın düzenleyici ve yönlendirici yönü büyük ölçüde zedelenmiş, sektörel teşvikler azaltılmıştır.

1982 Anayasası'nda kalkınma planlaması devletin temel görevlerinden çıkarılarak, ekonomik hükümler kısmına aktarılmıştır. 12 Eylül ile devlet ve sosyo-ekonomik yapı yeniden yapılandırılmış, Dünya Bankası (DB) ile imzalanan beş ayrı yapısal uyum kredi anlaşmasıyla ihracata yönelik sanayi modeli yanı sıra özelleştirme, kamu yatırımlarının azaltılması, para/finans hareketlerinin altyapısının hazırlanması, tarımda devlet tekelinin kırılması; sağlık, eğitim ve yerel yönetimlerde yeniden yapılanma gündeme getirilmiştir.

1990–1995 dönemi Altıncı Plan'da, ihracata yönelik sanayi modeli uyarınca büyük ihracat teşvikleri söz konusu olmuş; kamu yatırımları giderek yoğunluğunu kaybetmiştir.

1998'de IMF ile yapılan 10 Yıllık Yakın Takip Anlaşması bu süreci geliştirici bir işlev üstlenmiştir.

1996–2000, merkezi ve sektörel plandan bölgesel projelere geçme yöneliminin somutlandığı Yedinci Plan'da, Gümrük Birliği hedefleri doğrultusunda tüm sektörde korumacılık asgariye indirilmiş, Türkiye sanayisi eşitsiz koşullarda küresel rekabete açılmıştır.

2001–2005 ve 2007–2013 dönemlerine ilişkin 8. ve 9. Planlarda ise 1980 sonrasında neo liberal değişim-dönüşümü, planlama ve kalkınmanın tasfiyesinde somutlanmış; DB ve Avrupa Birliği (AB) ile iş birliği doğrultusunda “Bölgesel Kalkınma Ajansları”nın kurulması öngörülmüştür. Böylece Türkiye’de merkezi planlamanın kesin olarak geriletildiği bir evreye geçiş yaşanmış; “küreselleştirme operasyonu” gerçekleştirilmiştir.

9. Kalkınma Planı, kalkınmanın sonu olmuş; kalkınma plancılığı tamamen terkedilmiştir.

En özet haliyle; 1980 sonrası uygulanan ekonomik politikalarla Türkiye genelinde sübvansiyonlar büyük ölçüde kaldırılmış, KİT yatırımları durdurulmuş, büyük ölçekli sanayi kuruluşları ile stratejik kuruluşlar özelleştirilmiş, sabit sermaye yatırımlarında gerileme yaşanmış, Gümrük Birliği hedefleri doğrultusunda tüm sektörlerde korumacılık asgariye indirilmiş, Türkiye sanayisi eşitsiz koşullarda küresel rekabete açılmıştır. Öz kaynaklardan çok ithal kaynaklar girdi olarak kullanılmış, küresel güçlerin dayattığı iş bölümü ile fason üretim ve taşeronlaşma egemen kılınmış, kaynak tahsisinin piyasalar yoluyla sağlandığı bir sanayi modeline geçilmiştir.

Kısacası; Türkiye'nin 1960–1980 arası kalkınmasını sağlayan plan/planlama, kalkınma, sosyal devlet kavram ve yaklaşımları tasfiye edilmiş, kalkınmanın sonuçlarını vermeyen bir “sürdürülebilir büyüme” benimsenmiştir.

Oysa büyüme hangi sektörlerde olmaktadır, toplumun geniş katmanlarını nasıl etkilemektedir, işçinin, çiftçinin, memurun, esnafın, çeşitli meslek gruplarının reel geliri ne ölçüde artmıştır? Bu soruların yanıtları “büyüme”nin içeriğini de belirleyecek önemlidir.

GSMH artış hızı, 1991 sonrasında ithalat artışının gerisinde kalmıştır. Sanayi üretiminin özellikle ihracata yönelik bölümünde, ham maddelerinin önemli bir bölümü ithalata karşılanmaktadır. İthal ham

madde girdi oranı imalat sanayi ortalaması 2002 yılında % 60,1 iken; bugün % 73'lere çıkmıştır. İhracat artan ithalata bağımlı kılınmıştır. Bu durum, genel mali tabloya da birebir yansımaktadır. Cari işlemler açığının 2007 yılında 40 milyar dolara çıkacağı tahmin edilmekte ve bu değer GSMH'mızın % 10'una karşılık gelmektedir. Bu açık, sürekli büyüyen dış borçlarla kapatılmakta; ekonomi sıcak para ile döndürülmektedir. Ülkemiz sıcak paranın ve spekülâtif sermayenin boyunduruğu altına sokulmuştur.

Ülkemizde uygulanan sanayi politikaları, bilimi ve teknolojiyi dışlayarak, ucuz iş gücünü sanayinin tek temel rekabet aracı haline getirmiştir.

Övünülerek bahsedilen doğrudan yabancı sermaye yatırımları ise ağırlıkla bankacılık, sigortacılık, inşaat, ulaştırma, ticaret, hizmet ve turizm sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. 2006 yılında sanayi sektörlerine yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının miktarı yalnızca 1,9 milyar dolar olup, toplamın % 9'unu oluşturmaktadır. Bunun da yeni yatırımlara oranı % 20'yi geçmemektedir. Bu kontrolsüz yatırımlarla banka sermayesinin yaklaşık % 42'si ile sigorta sermayesinin yaklaşık % 54'ü yabancı sermayenin eline geçmiştir.

Yine sıkça bahsedilen ekonomik büyüme istihdama da yansımamaktadır. 2002–2006 yılları arasında sanayide % 16 oranında bir istihdam düşmesi söz konusudur. Sanayide çalışanlar, bu sektörde yaratılan katma değerden daha az pay almaktadırlar.

İddia edilen büyüme, ithalat ve rant kesimlerinin büyümesidir. Sıcak para, düşük kur, yüksek faiz ve yanlış ithalat politikalarına dayalı ekonomik büyümenin nimetleri en üstteki % 10'u bulan kesimler tarafından paylaşılmakta; ama diğer yandan istihdam azalmakta, işsizlik artmakta, çalışanların reel gelirleri düşmektedir. Yoksulluk sınırındaki 15 milyon insan ile 5,6 milyon işsiz insan görmezden gelinmektedir.

Ülkemizde işletmelerin çoğu KOBİ boyutlarında; küçük ölçekli, geri teknoloji ile çalışan ve fason üretime ağırlık veren firmalardır. Ana şirkete veya ihracat yapılan dış firmaya bağımlı bir durumdadırlar. Bağımsız bir tedarik ve pazarlama sistemleri bulunmamaktadır. Yönetim ve organizasyon zaafı vardır. Rekabet güçleri düşüktür. Özgün ürün ve tasarıma yönelik bir yetenekten yoksundurlar. AR-GE harcamaları şirket cirolarının % 0,5'i seviyesindedir. Şirketlerde hizmet içi eğitim yok denecek düzeydedir. Sanayi KOBİ'lerinin % 46,5'inde mühendis çalıştırılmamakta, % 22,3'ünde ise yalnızca bir mühendis istihdam edilmektedir. Bu durum, küresel rekabet koşullarında zorlu bir mücadele veren KOBİ'lerin taşeronlaşmasını daha da hızlandırmaktadır.

Bütün bu gerçeklerin ışığında; sonuç ve öneriler aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Ülke sanayinde üretimi esas alacak istihdam odaklı, kalkınma ve refahı amaçlayan politikalar nerdeyse bütünüyle terk edilmiş; ülke dış borç ve ithal girdi ağırlıklı ihracata ve dengesiz büyümeye dayalı ekonomik anlayışa teslim edilmiştir.

Ülkeye gelen yabancı doğrudan sermaye yatırımları özelleştirmeye, finansman ve sigortacılık sektörlerine yönelmiş; böylece imalat sanayinin yeni yatırımlarına herhangi bir kaynak ayrılmamıştır. İç pazar, ithal malları lehine genişletilmiş ve dışa bağımlılık perçinlenmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı, plansız döneme geçişin simgesi olup, AB'ye entegre ile sanayinin taşeron-

laşmasının da belgesi niteliğindedir. Plan yapamayan Türkiye, başkalarının planına teslim olmuştur. Bir başka anlamda küresel ekonominin insafına bırakılmıştır.

AR-GE ve inovasyon sürekli gündemde olmasına karşın; GSMH içindeki payı % 0,8'i aşamamış, ayrıca çıkarılan yasa taslağı ile yabancı yatırımların AR-GE merkezlerine teşvik verilmesi öngörülmektedir.

Bölgeler arası dengeyi kuracak ve gelir dağılımını adil bir biçimde kalkınmada öncelikli yörelere yaya-
cak politikalar oluşturulmadığından, işsizlik ve yoksulluk sorunu öncelikli sorunların başında yer almak-
ta devam etmektedir.

Planlama, sanayileşme ve kalkınma birbirinden ayrılmaz bir üçlüdür. Bu kavramlar yalnızca sanayideki teknolojik gelişmeler veya üretim sürecinde dar anlamdaki bir sanayileşme ile eşleştirilerek tanımla-
namaz. Sanayileşme ve kalkınmayı "sosyal kalkınma" anlayışı içinde, planlı bir yaklaşımla; tarım, çevre,
enerji, bilim, teknoloji, istihdam, sağlık, eğitim, gelir, bölüşüm ve tüm diğer alanlara yönelik politikalar-
la bir bütünlük içinde tanımlamak gerekmektedir.

Türkiye, küresel güçlerin bize biçmiş olduğu fason üretime yönelik taşeronlaşmış sanayi işletmele-
rinden oluşmuş bir yapılanmayı kabul edecek midir? Yoksa Türkiye, sanayi elbisesini yeni bir modele
göre; sanayileşme ve sosyal kalkınma hedeflerine yönelik bir biçimde mi oluşturacaktır?

MMO tarafından kongreye sunulan "Ülke Örnekleri ile Kalkınma ve Sanayileşme Modelleri" Rapo-
runda görüldüğü gibi bu ülkelerin uygulamaları, fason imalatın sanayi içinde özgün ürün geliştirilmesini
önlediğini ve dışa bağımlılığı artırdığını ortaya koymaktadır. Türkiye bu ülkelerin sanayileşme deneyi-
minden gerekli dersleri çıkaracak ipuçlarını yakalamak zorundadır.

Ülkemizin kaynakları, küresel güçlerin baskısından bağımsız bir şekilde değerlendirildiğinde, Türkiye
küresel rekabette yer alabilecek potansiyellere sahiptir. Bilimi ve teknolojiyi esas alan, AR-GE ve ino-
vasyona ağırlık veren, dışa girdilere bağımlı olmayan, istihdam odaklı ve planlı bir kalkınmayı öngören
sanayileşme politikaları uygulandığında, durum değişecektir. Böylece sanayi yatırımlarında daha ras-
yonel seçimler yapılabilecek, ülkenin doğal kaynakları daha iyi değerlendirilebilecek, emek ve kaynak
yoğun üretimden ileri/yüksek teknoloji yoğunluğu olan bir üretim ve sanayi yapısına ulaşılabilecektir.

Planlama, sanayileşme ve kalkınmada halkçı, toplumcu bir model ve bağımsız bir siyasi irade ile bunu
gerçekleştirmek olanaklıdır.

- Ülkenin ekonomisini dışa bağımlı ve kırılgan hale getiren, tam üyelik müzakere süreçleri tamam-
lanıncaya kadar, Gümrük Birliği Anlaşması mutlaka askıya alınmalıdır.
- AB ile üyelik müzakere süreçlerinde siyasi ödünler verilmesi istenen ve Türkiye'nin iç politika-
sına müdahale eden üye tavırları reddedilerek, müktesebat değişikliklerinin tüm sektör ve sivil
toplum nezdinde tartışmaya açılması ile tüm sektörlerde ülke çıkarlarına yönelik politikalar
oluşturulmalıdır.
- Bugün her şeyden önce ülke ekonomisi ve sanayinin planlaması zorunlu hale gelmiştir. Bu plan-
lama; kamu yararına çalışanların gelir dağılımını düzelterek, işsizliği ortadan kaldıracak, sosyal,
kültürel ve ekonomik kalkınmayı sağlayacak, refahı kitlesel olarak yayacak ilke ve araçları kapsa-
maktadır. Burada yatırımlara ağırlık verilmelidir.

- Planlama ve kalkınma odaklı çalışmalar, tüm toplumsal mutabakatla; üniversite, sanayi ve meslek odaları ile sektör kuruluşlarını da kapsayan geniş bir platformda tartışılmalı, çözüm önerileri geliştirilmelidir.
- Sanayide üretimin organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinde yaygınlaştırılması, KOBİ'lere rasyonel bir işletme yapısı ve ölçek getirecek düzenlemelerin yapılması zorunludur. Bunun için öncelikle bir sanayi envanteri çıkarılmalı, sistematik bir veri tabanı kurularak sürekli güncelleştirilmelidir.
- Mühendislik altyapısı, AR-GE ve teknolojik gelişmenin önemli bir planlama ögesi olarak alınması ve değerlendirilmesi, kamu yararı ön plana alınarak benimsenmelidir.
- Yukarıdaki tespit ve önerileri sağlayacak kamu yararına bir planlama, kalkınma ve istihdam odaklı gelişmelerin gerçekleşebilmesi; demokrasinin tüm ilke ve kurumlarıyla egemen olduğu, insan hakları ve özgürlüklerinin tam anlamıyla uygulandığı bir ortamın oluşturulması ile sağlanabilmelidir. Bir diğer anlamda; demokrasi ile kalkınma birbirini reddeden değil, birbirini tamamlayan ve geliştiren durumlar olarak görülmelidir.

“Eğer planınız yoksa başkalarının planlarının bir parçası olursunuz!”

Oysa bizler, üreterek büyüyen ve paylaşarak gelişen bir ülkede yaşamak istiyor ve bunun olanaklı olduğunu biliyoruz.